

RAZVOJ OBČINE DO LETA 2000

Dolgoročni plan delamo v času, ki ga označujejo intenzivna prizadevanja za stabilizacijo gospodarstva, v času, ko administrativni ukrepi včasih tudi zamegljujejo pogled v bodočnost. Prav v takem času pa si je treba začrtati vizijo razvoja in določiti naloge, za katere se je vredno boriti.

Zavest in znanje o soodvisnosti družbeno gospodarskih dogajanj in njihovem učinkovanju na prostor opazno naraščata. Ob tem se razvija tudi družbena zavest po takšnem usmerjanju in obvladovanju teh dogajanj, da bodo v delnem in splošnem v korist človeku in družbi — sedaj in v prihodnje.

Osnavljanje te zavesti pomeni med drugim tudi pripravljanje in uresničevanje projekta „Grosuplje 2000“.

Priprava dolgoročnega plana občine

Pred dvema leti so delegati Skupščine občine sprejeli sklep o pripravi dolgoročnega plana občine Grosuplje do leta 2000. Za nosilca priprave strokovnih osnov je bil poleg samoupravnih interesnih skupnosti in nekaterih delovnih organizacij imenovan Urbanistični inštitut SRS iz Ljubljane. Celotno pripravo dolgoročnega plana pa spremlja in koordinira posebej imenovana komisija pri občinskem Izvršnem svetu.

Skladno s sprejetim programom so bile opravljene osnovne raziskave in analize razvojnih možnosti posameznih sektorjev: razvoj gospodarstva in zaposlovanja, industrializacija, demografska projekcija, variantne možnosti poselitve, vodooskrba v občini, prometna infrastruktura, preskrba z energijo, izkoriščanje surovin (kamnolomi), varstvo naravne in kulturne dediščine, turizem in počitniška naselja, razvoj družbenih in oskrbnih dejavnosti, gozdarstvo in gozdne površine.

V končni fazi je še raziskava o možnostih razvoja kmetijstva v občini, ki jo ob strokovni pomoči Kmetijskega inštituta pripravljajo vse tri Kmetijske zadruge in obe kmetijski organizaciji — Prašičereja Stična in Posestva Boštanj. Nemogoče je v kratkem povzeti zelo zanimive rezultate posameznih strokovnih gradiv. Navedel bom le najpomembnejše sklope razvojnih vprašanj.

Razpršena, izsiljena ali usmerjena gradnja

Med pomembnejšimi vprašanji so na prvem mestu procesi urbanizacije, t. j. nadaljnega spreminjanja načina dela in bivanja ljudi.

V preteklih 15. letih je prevladovala disperzija gradenj in posegov v prostor ter nadaljnje deljenje in drobljenje parcel. Ti pojavi so razvrednotili prednosti kakovostnih kmetijskih površin, degradirali naravno okolje in postopoma zvišujejo stroške komunalnega opremljanja, energije, prometa.... Očitno je, da so interesi posameznikov prevladali nad sprejetimi družbenimi usmeritvami.

Vendar moramo te in take procese zopet obvladati, obvladujemo pa jih lahko le s primerno „poselitveno strategijo“ in vzporednimi ukrepi (selektivna davčna in kreditna politika, zajemanje rente potencialno zazidljivega zemljišča itd.) Osnove nove predlagane strategije so v krepitvi občinskega centra — Grosupljega in drugega razvojnega središča sovasja Ivančna go-

rica — Stična ter v opredeljenosti njenih južnih subcentrov — Vidma v Dobropolju in Zagradca v Suhi Krajini.

Ali lahko kmetijstvo postane vodilna gospodarska dejavnost?

Opredeljena in do neke mere zaščitena so predvsem najkvalitetnejša kmetijska zemljišča. To pa samo po sebi še ne zagotavlja večje produktivnosti. Zavarovati moramo tudi kmetijska gospodarstva in to tako, da bo zagotovljeno ekonomično gospodarjenje.

Po prvih ocenah so naravni potenciali za razvoj kmetijstva izkoriščeni komaj polovično. Nismo še dovolj pripravljeni za prevzem usmerjenih naložb v razvoj agrarnih dejavnosti, katerih pobudnik je mesto Ljubljana. Očitno je, da tudi za intenzivnejšo socialistično preobrazbo agrarnega gospodarstva šele ustvarjamo pogoje.

Kako prestrukturirati gospodarstvo

Nagel tehnološki razvoj opozarja na nerealnost podrobnega napovedovanja in usmerjanja dolgoročnega razvoja gospodarstva. Postavlja pa se vprašanje, ali bodo obstoječe občinske delovne organizacije dovolj hitro sledile potrebnemu prestrukturiranju proizvodnje iz pretežno delovno intenzivne z razvojno in tehnološko intenzivno proizvodnjo, ki zagotavlja hitrejšo rast družbenega proizvoda in boljše izkoriščanje razvojno pomembnih faktorjev, predvsem usposobljenih kadrov. Neobetavna pa sta podatka, da je sedanja kvalifikacijska struktura delavcev nizka in da imata le dve organizaciji svojo lastno razvojno službo.

Skupaj z občinami Ormož, Lenart, Brežice, Šmarje, Ptuj, Šentjur, Murska sobota in Tolmin spadamo med tista območja, kjer stopnja industrializacije ni zadovoljiva. Primanjkljaj delovnih mest je občuten. 4600 delavcev se dnevno vozi na delo v Ljubljano. Obstoječe gospodarstvo najbrž ne bo samo sposobno reproducirati dovolj produktivnih delovnih mest. Dogovori z Ljubljano o premestitvi nekaterih organizacij v našo občino potekajo. Industrijska cona pripravljena...

Regijsko sodelovanje

Iz Ljubljane se spontano preliva velik del stanovanjskih potreb in želja ob že tako velikem dnevnem vozačenju naših delavcev v Ljubljani, ima spontanost tega procesa za posledico močne dnevne migracije in zaostajanje spremljajočih dejavnosti in objektov, kar oboje zmanjšuje možnosti socialne integracije prebivalstva.

Razvoj oskrbnih in družbenih dejavnosti je predvsem odvisen od razvoja gospodarstva in od event. spremembe sistema finansiranja teh dejavnosti. Republiških normativov ne dosegamo predvsem na področju šolstva in zdravstva.

Gostinstvo in trgovina sta polovico slabše razvita od republiškega povprečja. Bogata kulturna in naravna dediščina nam nudi veliko osnovo za razvoj turizma. Stična, Muljava, Višnja gora, Krka in bližnja okolica Grosupljega s Taborsko jamo lahko najdejo svojo eksistenco in razvoj ravno v izkoriščanju podedovanih potencialov.

Komunalna infrastruktura

Z geološkimi raziskavami smo odkrili zadostne vire pitne vode za nadaljnji razvoj. Varstveni pasovi potencialnih zajetij bodo imeli prednost pred ostalo namembnostjo prostora. Žal pa

vlaganja v komunalne dejavnosti zahtevajo precejšnja sredstva. Tudi na področju modernizacije in urejanja cest so prevladali lokalistični interesi. V najslabšem stanju so ostale ravno najpomembnejše regionalne cestne povezave v občini, Grosuplje — Videm, Šmarje — Grosuplje — Višnja gora — Ivančna gorica, Krka — Grosuplje. Vloga primestnega prometa bo postopoma prešla na železnico.

Poselitvene variante

Na tem mestu ne bom navajal števil in napovedi o možnem razvoju prebivalstva do leta 2000, ki so v zadnjem mesecu, še bolj pa bodo v bodoče pritegnile pozornost javnosti. Na število in strukturo prebivalcev v občini Grosuplje moramo gledati kot na posledico naravnega prirastka, odseljevanja in priseljevanja ljudi, predvsem pa gospodarske rasti. Razvojni potenciali občine ostajajo. In izkoriščanje teh potencialov je obveza občine do širše skupnosti. Zaposlovanje mladih, prestrukturiranje gospodarstva, večja vloga občine v mednarodni delitvi dela in zaradi tega vse večji izziv so naloge in dolgoročne obveze.

Izenačevanje življenjske ravni in bivalnih pogojev je obveza do manj razvitih predelov občine. Ob tem moramo računati z gospodarskimi in tehnološkimi stroški, s stroški urbane rasti in ekološkimi stroški. Izenačevanje razlik, ki se kažejo v prostoru, je tudi neposredno vprašanje, ki ima opraviti z najglobljim bistvom temeljnih vrednot naše socialistične samoupravne družbe.

Plan sam ne more rešiti vseh teh in takih vprašanj, lahko pa jih osvetli s svetlejšo lučjo. Izdelavi dolgoročnega plana, za katerega smo se obvezali, morajo slediti postavitev vsebine in oblike kontinuiranega načrtovanja, novi načini odločanja, boljši sistem informiranja in še mnoge druge organizacijske naloge, ki so že ali pa še bodo v posameznih planskih dokumentih nakazane in brez katerih bi planski akt ostal le sveženj papirja.

Program priprave dela

Opozoril bi še na program dela pri pripravi dolgoročnega plana občine. V mesecu oktobru in novembru bo v javni razpravi predlog Smernic dolgoročnega plana občine Grosuplje do leta 2000, ki bo objavljen v prilogi Naše skupnosti. Za lažje razumevanje predlaganih smernic bo priložen še kratek povzetek analize razvojnih možnosti občine. V začetku prihodnjega leta bo na osnovi sprejetih smernic pripravljen Osnutek dolgoročnega plana občine. Sam sprejem dokumenta pa je predviden v mesecu marcu 1985.

Javna razprava

O smernicah bo javno razpravo organizirala in vodila SZDL. V nekaterih krajevnih skupnostih, delovnih organizacijah in ostalih ustanovah smo se že dogovorili, da bomo skupno, ob razpravi, predstavili strokovna gradiva v obliki razstave. Verjetno bodo gradiva dostopna tudi v knjižnicah.

Vsem, ki jih priprava plana in predhodno pripravljene strokovne osnove bolj zanimajo, so posamezna gradiva na vpogled na občinskem oddelku za urbanizem in gradbene zadeve občine Grosuplje, Kolodvorska ul. 4. Še posebej vabim tiste, ki bi s svojim poznavanjem razmer v občini lahko ovrednotili posamezna gradiva in predlagali nove perspektivne rešitve, kot tudi tiste, ki se službeno ali študijsko v posamezni stroki srečujete z vprašanji razvoja na kateremkoli področju. Tudi vaša mnenja bodo dobrodošla.

JOŽE NOVAK

POSLOVANJE OZD V PRVEM POLLETJU

V I. polletju 1984 so bili pogoji poslovanja slični kot ob koncu preteklega leta.

Po podatkih Zavoda za statistiko SR Slovenije so v obravnavanem obdobju porasle cene industrijskih izdelkov pri proizvajalcih za 59%, cene izdelkov v prodaji na drobno za 54,1% in cene življenjskih stroškov za 53,2% v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta.

V občini posluje 37 organizacij združenega dela, od teh na področju industrije 15, kjer je zaposlenih tudi največ delavcev (2.488). Dinamika industrijske proizvodnje je v letošnjem letu precej višja od dosežene v preteklih letih, saj

je v primerjavi s I. polletjem 1983. leta porasla kar za 30,7% (v SR Sloveniji 2,7%). Na tako visoko rast industrijske proizvodnje vpliva povečanje proizvodnje v naslednjih panogah: proizvodnja električnih strojev in aparatov — 107%, proizvodnja bazičnih kemičnih izdelkov — 70%, proizvodnja žaganega lesa in plošč — 35%, proizvodnja končnih lesenih izdelkov — 28% in proizvodnja zgotovljenih tekstilnih izdelkov — 28%.

Nasprotno od visokega povečanja industrijske proizvodnje pa so na področju blagovne menjave s tujino doseženi slabi rezultati, tako na

konvertibilnem kot tudi klirinškem trgu. Po podatkih iz carinskih deklaracij so organizacije združenega dela izvozile za 5% manj kot v I. polletju 1983, na konvertibilni trg za 3% manj in na klirinški za 10%. Med večjimi izvozniki so vrednost izvoza blaga na konvertibilni trg največ povečali v DO Stolarna. Dobropolje (45%), TOZD Motvoz in platno (26%) in TOZD Specialne baterije Šentvid (74%). V DO Livar Ivančna gorica, ki je največji izvoznik v občini, so izvozili manj kot v enakem obdobju lani predvsem zaradi neenakomerne dinamike v letu 1983 oziroma izvoza v Irak v I. kvartalu leta 1983, ki ga v

ostalem letu 1983 ni bilo v takem obsegu, sicer pa so že realizirali 54% celotnega načrta izvoza.

Vrednost uvoza reprodukcijskega materiala je višja za 3%, iz konvertibilnega področja pa 17%. Tako se je znižala pokritost uvoza z izvozom in sicer od 169 na 156, na konvertibilnem trgu od 180 na 148.

V I. polletju leta 1984 so organizacije združenega dela dosegle 8.661.673 tisoč din celotnega prihodka ali 55% več kot v enakem obdobju lani. Realna rast celotnega prihodka je bila nižja zaradi visoke rasti cen med obema primerjalnima obdobjema, kar vpliva tudi na visoko rast porabljenih sredstev. Le-ta so porasla za 5 indeksnih točk hitreje kot celotni prihodek. Več kot polovica organizacij je poslovala manj gospodarno kot v I. polletju 1983. Tako je gospodarstvo lani doseglo na 100 din porabljenih sredstev 140 din celotnega prihodka, letos pa 135 din.

Gospodarstvo je ustvarilo 2.265.517 tisoč din dohodka. Hitrejša rast porabljenih sredstev od rasti celotnega prihodka je vplivala na nižjo rast dohodka, ki znaša 41%. Na nizko rast dohodka še vedno vpliva področje gradbeništva, ko se zaradi zaostrenih pogojev investiranja uspešnost poslovanja še slabša. Relativno ugoden uspeh v DO SGP Grosuplje ni posledica uspešne

tekoče proizvodnje, temveč je dosežen dohodek rezultat prodaje objektov zgrajenih v preteklem letu ter velika porasta neblagovnih prihodkov.

Med posameznimi področji je najvišjo rast dohodka dosegla industrija (53%), ki je ustvarila že več kot polovico dohodka celotnega gospodarstva. Na področju industrije beležimo tudi največje rasti dohodka v posameznih organizacijah združenega dela: TOZD Vzdrževanja in proizvodnja orodij (69%), Black-Decker Grosuplje (202%), Kovinarstvo Grosuplje (111), Stolarna Dobropolje (86%), Rašica TOZD Vltava Šentvid (81%), in Rašica TOZD Konfekcija Ambrus (88%). Nižji dohodek - kot v primerjalnem obdobju so ustvarili v DO Universal Ivančna gorica, in sicer zaradi zmanjšane obsega poslovanja.

Dohodek na delavca je v gospodarstvu občine znašal 382.366 din, kar je 40% več kot v lanskem I. polletju. Najvišji dohodek na zaposlenega so dosegle naslednje organizacije združenega dela: DO Livar TOZD Tovarna amatur (901.541 din), Black-Decker Grosuplje (1.055.981 din) in Guma Grosuplje (1.117.794 din).

Razmerje v razporeditvi dohodka se je izboljšalo, saj so sredstva za akumulacijo porasla za 55%. Tako se je zvišal delež akumulacije v dohodku od 16,2% na 17,8%, vendar je še vedno precej pod deležem v

letu 1981, ko je znašal 23,3%. Za izboljšanje ali razširitev materialne podlage dela niso razporedili nič sredstev v TOZD Stikalni elementi Dobropolje in v DO Instalacije Grosuplje. Z negativnim finančnim rezultatom sta I. polletje zaključili dve organizaciji: TOZD Specialne baterije Šentvid (izguba — 11.898 tisoč din) in TOZD Prašičereja Stična (izguba — 972 tisoč din). V obeh temeljnih organizacijah je osnovni vzrok slabih rezultatov razhajanje v cenah, saj so cene reprodukcijskega materiala rasle znatno hitreje kot prodajne cene v temeljni organizaciji.

Z resolucijo o politiki družbenega in gospodarskega razvoja SR Slovenije v letu 1984 je predvideno, da sredstva za bruto osebne dohodke in sredstva za skupno porabo delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela v globalu naraščajo okoli 20% počasneje od rasti dohodka. Ta usmeritev je v občini v globalu uresničena, saj so razporejena sredstva za bruto osebne dohodke porasla za 29% in sredstva za skupno porabo za 23%. Poprečni bruto osebni dohodek (razporejena sredstva) na delavca je v I. polletju 1984 znašal 26.918 din in je višji za 28%.

KOMITE ZA DRUŽBENO
PLANIRANJE
IN GOSPODARSTVO

Tabela 1: Elementi in kazalci finančnega uspeha poslovanja gospodarstva občine v obdobju januar — junij 1984

Elementi in kazalci	I—VI/83	Obdobje I—VI/84	IND
Celotni prihodek	5.592.951	8.661.673	155
Porabljena sredstva	3.990.190	6.396.154	160
Dohodek	1.602.761	2.265.517	141
Izguba		12.870	
Čisti dohodek	1.058.486	1.423.201	134
Razporejeni bruto OD	741.450	956.908	129
Akumulacija	259.892	403.762	155
Popr. štev. zap. na podl. del. ur	5.881	5.925	101
Popr. razpor. bruto OD na delavca (v din/mesec)	21.013	26.918	128
Dohodek na delavca (v din)	272.533	382.366	140
Celotni prih. v primerj. s porabljl. sred. (ekonomičnost)	140,2	135,4	97
Delež akumul. v dohodku (v%)	16,2	17,8	110